

Aleyna ÇELİK

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

alleynacelik53@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9230-0371

Doç. Dr. Selma KARAAHMET BALCI

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

selma.karaahmet@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8436-0729

Tuğba Kasaba

tugbatufekcioglu@outlook.com

**"SARI DAİRE": ANTROPOLOJİ VE RESİM BAĞLAMINDA KOMPOZİSYON
YÖNTEMİ İLE İLLÜSTRASYON ANALİZİ**

Özet

Bu araştırma, Laszlo Nagy'ın "Sarı Daire" adlı eserinin geometrik formlarının antropolojik ve resimsel açılardan kolektif anlamını detaylı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Modern sanatın özünde yatan felsefi ve estetik ilkeler, geleneksel sanatın kalıplarını zorlayarak yeni düşüncelerin ve deneysel formların ifade edilmesine olanak tanımaktadır. Bu temel ilkeler ve dönüştürücü güç, eserin incelenmesi bağlamında araştırmaya dahil edilmiştir. Çalışma, eserin tasarım ilkelerinin kompozisyon yöntemiyle detaylı bir biçimde illüstrasyon çizimleriyle analiz edilmesini sağlamaktadır. Tasarım elemanları bir tasarımı oluştururken önceden belirlenmiş, sistematik bir döngüyü ifade etmektedir. Çizgisel-dokusal denge, oran-orantı, kontrast ve bütünlük-vurgu gibi temel tasarım unsurları üzerinde durularak, eserin içsel yapısının incelenmesi ve anlaşılması amaçlanmaktadır. Araştırmacılar, dijital ortamda oluşturulan tasarım ilkeleri üzerinden eserin formalist analizini gerçekleştirmişlerdir. Antropolojik inceleme ise, eserin geçmişteki insanların eylem ve düşüncelerine dair sağladığı bilgiyi günümüz insanının davranışlarını ve düşüncelerini anlamlandırmak için kullanmayı

“Sarı Daire”: Antropoloji ve Resim Bağlamında Kompozisyon Yöntemi İle İllüstrasyon Analizi

hedeflemektedir. Bu bağlamda, eserin resim perspektifinden ele alınarak görsellerin tasarım ilkeleriyle çözümlenmesi ve illüstrasyon aracılığıyla ifade edilen unsurların sanat eserinin estetik ve anlamsal unsurlarıyla etkileşimini incelemektedir. Tarihsel evrim ile eserin içsel yapısı arasındaki ilişkiyi anlamak ve bu simgelerin kolektif anlamını çözümlenmek amacıyla yapılan çalışma, sanat eserinin derinliklerine inmeyi ve anlamını keşfetmeyi hedeflemektedir. Bu yöntemler, eserin zenginliklerini ve insanlık tarihindeki yerini daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir. Bu şekilde, modern sanatın dönüştürücü gücü ve düşünsel derinliği, "Sarı Daire" adlı eser üzerinden akademik bir bakış açısıyla incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Antropoloji, Tasarım ilkeleri, Laszlo Moholy-Nagy, Sarı Daire

"SARI DAIRE/YELLOW CIRCLE": ILLUSTRATION ANALYSIS WITHIN ANTHROPOLOGICAL AND PAINTING CONTEXT THROUGH COMPOSITION METHOD

Abstract

This study aims to examine the anthropological and pictorial significance of the geometric forms in László Nagy's work "Yellow Circle" in detail. The philosophical and aesthetic principles inherent in modern art allow for the expression of new ideas and experimental forms by challenging the molds of traditional art. These foundational principles and transformative power have been included in the research context for the analysis of the artwork. The study facilitates a detailed analysis of the design principles of the artwork through illustrative drawings with a focus on composition method. Design elements signify a predetermined, systematic cycle in forming a design. By focusing on fundamental design elements such as linear-textural balance, proportion, contrast, and unity-emphasis, the study aims to examine and understand the intrinsic structure of the artwork. Researchers have conducted a formalist analysis of the artwork through design principles created in a digital environment. The anthropological examination aims to use the knowledge provided by the artwork about the actions and thoughts of past humans to interpret the behaviors and thoughts of contemporary humans. In this context, the study examines the interaction of visual elements with the aesthetic and semantic aspects of the artwork by analyzing visuals with design principles and expressing elements through illustration. The study conducted aims to delve into the depths of the artwork and explore its meaning in order to understand the relationship between historical evolution and the intrinsic structure of the artwork and to decipher the collective significance of these symbols. These methods can help us better understand the richness of the artwork and its place in human history. Thus, the transformative power and intellectual depth of modern art are examined through an academic perspective using the artwork "Yellow Circle" as a lens.

Keywords: Art, Anthropology, Design Principles, Laszlo Moholy-Nagy, Yellow Circle

GİRİŞ

Sanatta modernizm 19. ve 20.yüzyılın başlarında meydana gelen ve geleneksel birçok yaklaşıma karşı çıkan bir dönemdir. Modern sanatta modernlik, yenilik ve değişimin ün ile ifade edilmesidir (Eco, 1992). Modern sanatı dönüştüren düşünceler ve semboller, deneysel ifadelerin dönüşümünü ifade etmektedir. Bu dönem, birçok ifade biçimi ile şekillenen formlar, konstrüktivizmin ortaya çıkmasına neden olan önemli bir dönemi temsil etmektedir. Demirler (2008)'e göre, nesne kavramı, "bir duyusal gerçeklik" olarak adlandırılmış, semantik açıdan ise nesne ifadesinde "soyut düşünsel bir varlık" olarak nitelendirilmiştir. Moholy-Nagy; eserlerinde konstrüktivizm etkisiyle basit geometrik şekiller ve çizgiler ile temel renkleri özenle

kullanmıştır (Hodge, 2011: 126; akt. Aktan, 2020). Sanat eserlerinde kullandığı geometrik şekiller ile çizgi ögesini tasarım bağlamında nitelikli şekilde kullanmıştır. Böylece Modernizmden etkilenen ve kökten biçimci sanatçıların başında gelen Moholy-Nagy, deneysel ve biçimsel dönüşüm sürecinde konstrüktivizm akımının önemli temsilcilerinden biri olmuştur. Bu araştırma, László Moholy-Nagy'ın yaşadığı toplum ve kültürel bağlamda “Sarı Daire” adlı eserinin yapıldığı dönem ve akımları antropolojik perspektifle incelemeyi amaçmaktadır. “Sarı Daire” adlı eserin ortaya çıkmasında, modernizm ve soyut sanat, konstrüktivizm, süprematizm, Bauhaus Okulu ve Moholy-Nagy’ın etkilendiği kültürel akımlar ile düşünsel evrimi formalist bağlam ve antropolojik açıdan derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır. Tasarım, kavram ve simgelerin nesnelere üzerinde bütünleşerek bir araya gelmesiyle tamamlanmaktadır. Tasarım böylece gösterimlerin uygulandığı süreç içerisinde var olanların yorumlanarak yeni bir imgelem kazandırmayı sağlamaktadır. Bu bağlamda somut nesnelere şekil değiştirmesi, dönemin dönüşümünü kolektif bir yaklaşımla tasarlayarak, sezgilerin ve kavramların görsel ifadesini betimlemektedir (Çelik, 2023). Bu çalışma, Moholy-Nagy’ın “Sarı Daire” adlı sanat eserini tasarım ilkeleri bağlamında detaylı bir şekilde inceleyerek, ayrıntılı bir şekilde çizgisel-dokusal denge, oran-orantı, kontrast ve bütünlük-vurgu ilkeleri üzerinde çözümlemeyi amaçlamaktadır. Bu analiz ile Moholy-Nagy’ın kullanmış olduğu tasarım ilkelerinin söz konusu esere nasıl yansıdığını anlamamıza katkı sağlamayı hedeflemektedir. Böylece bu araştırma, “Sarı Daire” adlı eserin konstrüktivist ve soyut sanat çerçevesinde hem antropolojik hem de formalist bağlamda geniş bir perspektif sunmayı hedeflemektedir.

Antropolojik Bağlamda Resim Sanatı

İnsanların yararına olacağı düşünülen ve kaynağını aydınlanma felsefesinden alan modernizm zaman içerisinde toplumsal buhranlara neden olmuştur. Fakat sanatta yaşanan söz konusu bunalımlar bir dönemin etkin sanat/estetik formlarına dönüşmüştür (Şahin, 2016). Resim alanında soyutlama eğilimleri 20 yüzyılda Paul Cézanne ile başlamış ve Kübist kompozisyonlara yansımıştır. Birçok Avrupa ülkesinde modern sanat düşüncesi farklı kimlikler altında toplanmış ve artık sanat, bir duruşu ve tasarım anlayışı olarak ele alınmaya başlanmıştır (Becer, 2010; akt. Mazlum, 2017). Dolayısıyla soyut kompozisyonlar, geleneksel formların ötesine geçerek duygusal ve düşünsel ifadeleri başarıyla aktarmaya yönelik bir sanat hareketini temsil etmektedir. Bu dönem, soyut ve sembolik tarzda üretilen özgün eserlerle birlikte geleneksel sanat sınırlarına meydan okuyarak önemli bir çeşitlilik ve farklı duygusal tepkiler ortaya koymuştur.

Modernizm’ de Soyut Sanat: Konstrüktivizm ve Süprematizm

19. yüzyıl öncesinden süregelen resim sanatı, biçimlerde gerçeklik arama anlayışı ile empresyonizm akabinde öznel bir gerçekliğe doğru yol almıştır. Objenin duyum anlamı ön plana çıkmıştır. Nesne kavramı, “bir duyusal gerçeklik” olarak adlandırılırken, semantik açıdan nesnenin anlamı “soyut düşünsel bir varlık” olarak nitelendirilmiştir. Gerçek nesnelere ya da figürlerin görüldükleri şekilde değil, düşünüldükleri gibi biçimlendirilmesi, soyut sanatın düşünce sanatı olarak kavramlaşmasına zemin hazırlamıştır. Böylece soyut sanatta görme eylemi yerini düşünceye bırakmıştır. Soyutlama yapılırken gerçek nesne ya da figür

kullanılmaktadır. Sanatçı öncelikle bir figür seçer ve bu figürü tanımlarken nesnenin varlığı minimum düzeyde hissedilir. Söz konusu nesne başlangıçtaki figür olmaktan uzaklaşarak bir düşünce ürünü olarak karşımıza çıkar (Demirler, 2008). Soyut formlar, salt biçime dönüştüğü durumlarda nesnelere artık gerçekliği yalnızca biçimsel olarak değil, aynı zamanda düşünsel ve duygusal izlenimleri de yansıtarak ifade etmeye başlamaktadır. Nesne, salt biçimsel dönüşümün ötesinde, soyut sanatın düşünsel bir kavramsallaşma olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Böylece nesnenin algılanış biçimi, gerçek dinamizmin sağladığı salt biçimle sınırlı kalmayıp, soyut sanatın düşünsel derinliğiyle de şekillenmiştir. Modernizm ile ortaya çıkan geometrik soyutlama anlayışı tipografi alanında da varlığını sürdürmektedir. Özderin’in (2009) ifadesine göre Avrupa’da farklı denemeler yapma ve biçimsel yeniliğe ulaşma sürecinde ağırlıklı olarak kübizm ile başlayan soyutlama eğilimlerinin doğrultusunda Maholy-Nagy gibi kökten biçimci sanatçılar, soyut denemelerine dair ilk resimlerini düzenlerken, bu süreci disiplinli bir şekilde 1910-1920 yılları arasında uygulamışlardır.

Modernizm kavramı hemen hemen her çağda görülmekte ve daima gelenekselliğin karşısında deneyselliği öne çıkarmaktadır. Modernizm şimdi ile gelenek arasındaki soyut bir zıtlığın temel ifadelerini anlatmaktadır. Modern ve gelenek arasındaki bu olgu bir baş kaldırı formuna kadar ilerlemiştir. Özellikle 20. yüzyılın ilk yarısında ortaya çıkan çağdaş sanat akımları, modern süreçlerin doğmasına öncülük etmiştir (Şahin, 2016). Tarihsel araştırmalar neticesinde sanatın ilerideki yönelimine dair yargılar, modern sanatın soyutlama eğilimlerinin temelini oluşturmaktadır. Böylece soyut sanatın içinde modernlik ve evrensellik olgusu, birleşme imkânı bulmaktadır (Gece, 2010). Bu dönemde çeşitli avangart akımlardan gelen birçok sanatçı farklı alanlara ait eserler ortaya çıkarmaya başlamıştır. Propaganda amaçlı grafiksel çalışmalar, endüstriyel tasarımlar ve tiyatro bu dönemde ağırlık kazanmıştır. Bu bağlamda, sanatın evrensel varlığı daima bir arayış içerisinde ve yeni olanın peşinden giderken sürekli değişime uğramış, akabinde avangart sanatta en yüksek noktaya ulaşmıştır. Kübizm ve Konstrüktivizm gibi akımlar ve sanatçıları, soyutlama yoluyla daima düşünsel ve duygusal içerikli bir resme ulaşmayı amaçlamışlardır. Geometrik soyutlama anlayışından yola çıkan süprematizm, doğadan ziyade biçimlerin çeşitli şekillerde ifade edilmesine dayanmaktadır. Süprematistler dünyadaki görünen varlık ve nesnelere yalnız başına bir anlam ifade etmediğini savunurlar. Bu sebeple süprematist resimlerde, herhangi bir içeriğe bağlı kalmadan soyutlamaya dayalı bir anlayış benimsenir ve saf duygunun üstünlüğü vurgulanır (Mant Menay & Alkan Tüfek, 2021). Gerçek nesnelere görüldüğü gibi değil; soyut ve sembolik formların ifade biçimleri, anlamın desteklendiği bir yaklaşımı savunmaktadır.

Sanatı ve insan hayatını toplumsal bir kazanım ve siyasi ideoloji içinde anlatılan deneysel bir süreç olarak ifade edilmektedir. Bilim ve teknolojinin gelişimi ile beraber gerçek mekan ile gerçek malzeme düşüncesi hakimdir. Temelinde politik düşünceler barındıran bu akım, toplumda ortaklaşa bir ruha yönelik yeni yaşam alanlarının oluşturulmasına katkıda bulunması ile kültürel açıdan yeni bir vizyon kazanmasını hedefleyerek söz konusu akımın temel görevini gerçekleştirmişlerdir. Böylece Konstrüktivizm, sanattan bağımsız bir şekilde insanı tümüyle içine alan mimari, tasarım, günlük kullanılan nesnelere ve giyim konularında toplumu ve politik olanı sanat ile birleştirmiştir. Konstrüktivist sanatçılara göre; sanatçı, en

küçük parçasından en büyük parçasına kadar bütün bir toplum için çalışmalıdır (Kutlu, 2020). Toplumsal ve kültürel oluşumlar ile politik ve siyasi ideolojileri de içerisinde barındırmaktaydı. Konstrüktivizm sanatta ifade ve iletişim simgelerini geometrik formların ötesinde; bilim ve teknolojinin gelişimini politik bir açıdan değerlendiren ideolojiyi temsil etmektedir. Böylece geometrik formlar ile endüstriyel malzemeler de resmin içerisine dahil edilmiştir.

Konstrüktivizm: Moholy-Nagy Düşünce Tarzı ve Bauhaus Ekolü

Moholy-Nagy, 1922'de Berlin'de yaşadığı dönemde, Rus süprematizmi ve konstrüktivizmin ile burada karşılaşmıştır. Konstrüktivist fikirleri takip etmesi neticesinde eserlerinde gittikçe soyutlaşan bir mimariye ve makinelere yer vermeye başlayan Moholy-Nagy; yine Konstrüktivizm etkisiyle basit geometrik şekiller ve çizgiler ile temel renkleri kullanmıştır (Hodge, 2011: 126; akt. Aktan, 2020). Bu doğrultuda, eserlerine yansıyan basit geometrik formlar, giderek soyutlaşan bir stili benimsemesine neden olmuştur.

Tasarımın temel yapı taşları, metin ve görsellerdir. Tasarımın konusu olan bilgi ve duygunun anlaşılabilmesi, sadece basılı alanın düzenlenmesi ile oluşmaz. Beyaz alan; modern tasarım hareketlerinde bir tasarım elemanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Okuyucunun ya da izleyicinin tasarıma konu olan mesajı algımlarken rahat hareket edebileceği bu alan okunaklılığa hizmet eden teknik ve mekanik bir varlığın temsilidir (Demirkıran ve Güven, 2023). Beyaz alan, tasarımın bütünlüğünü vurgulayan zemin ve nesne arasındaki ilişkiyi belirleyen bir tasarım ilkesidir. Boşluk ilkesi, tasarım elemanları arasındaki negatif alanın düzenli ve etkili bir biçimde kullanılmasını ifade eder. Boşluk, derinlik ve mekanik bir etki, zemindeki boşlukların geometrik formlar üzerinde görsel bir çekicilik yaratmasıyla ortaya çıkar. Bu durum, tasarımın bir bütünlük içinde algılanmasını sağlar.

Tipografiyi bir iletişim aracı olarak gören Maholy-Nagy açıklıktan yanadır. Eserde yalın ifade göz önünde olmalıdır. Bir arada kullandığı tipografi ve fotoğraf teknikleri ile Dönemin grafik tasarımına yenilikçi bir bakış açısı getirmiş ve bu birlikteliği tipofoto olarak isimlendirmiştir. Moholy Nagy tarafından tasarlanan “Malerei, Photographie, Film” [Resim, Fotoğraf, Sinema] isimli kitabının sayfalarında beyaz alan değerlendirmesi açıkça görülmektedir. Açık ve anlaşılır bir şekilde birlikte kullanılan fotoğraf ve yazın; kitabın sayfa yüzeylerinde dolu-boş açık-koyu yatay-dikey gibi zıtlıklardan yararlanılarak beyaz alanı tekdüzelikten kurtarmış, işlevsel ve dinamik bir tasarım elemanı olarak değerlendirmiştir (Demirkıran ve Güven, 2023). Laszlo Moholy-Nagy statik ve kinetik kavramların temel öğelerini vurguladığı resim fotoğraf film (1925) isimli kitabında optik bileşimi açıklayarak hareketli soyut imgelerde ışık-mekan-zaman sürekliliği konusunu işlemiştir (Moholy-Nagy, 1925/2019: 15-16; akt, Şiray, 2022). Fotoğrafın gelişiminin deneylerle olacağını savunan Laszlo Moholy-Nagy deneysel fotoğraf çalışmaları yapmış, alışagelmış uygulamalar ile sabit kuralların fotoğrafın düşmanı olacağını söylemiştir (Açık Kapı1992; akt, Bodur, 2006). Film kurallarında ve sanat çalışmalarında, sanatsal algılama ve üretim süreçleri bütüncül bir şekilde değerlendirilmektedir. Ayrıca sanatın zamanla değişen yeniden üretim tekniklerinin ışığında oluşturulması ve algılanması adına bütün duyulara aynı oranda ağırlık verilmesinin gerekliliğinden bahseder. 20. yüzyılın başlarında zaman ve mekan kavramları hareketli ışık

üzerinden tartışılmaya başlandığı dönemde Moholy-Nagy, film malzemesi ile “yeni ortaya çıkan zaman unsurunun, sürekli ve sürenin daimi genişleyen yapısının, gözlemcide artan bir aktivite seviyesi ürettiğini” söylemiştir (Moholy-Nagy, 1925/2019, s. 18; akt, Şiray, 2022). Tüm bu çalışmalarla yeniden konumlandırılan izleyicinin; aktif bir gözlemci olarak izlemiş olduğu hareketli görüntüde kontrol ettiği ve kontrol ederken de optik olaylara katıldığı söz konusu olayların içine girmeye davet edildiği iddia edilmektedir. Dokunsallık boyutundaki bu yaklaşım “Filmsel materyallerden çok alıcı özneye” odaklanmıştır (Elsaesser vd., 2010; akt, Şiray, 2022). Görüntünün hareket ettiği optik izlenim, izleyicide derin izlenimler bırakarak, izleyicinin konumunun tekrar sorgulanmasına neden olmuştur. Girgin’in (2018) ifade ettiğine göre ışık ve hareket üzerine çokça araştırmalar yapmış olan Moholy-Nagy, sanat ve teknolojiyi bütünleştiren yeni bir akımın da öncülüğünü yapmıştır. 1921’de ışığa duyarlı kâğıt veya fotoğraf levhaları gibi malzemelerin arasına nesnelere yerleştirmiş bu nesnelere güçlü bir ışık kaynağına maruz bırakarak hayalet benzer çalışmalar ile ışık hareket ve mekân dahil ederek yeni bir ilişki yumağı ortaya çıkarmıştır. Bu keşfine fotogram (kamarasız fotoğraf) demiştir. Bu keşif ileride ışık ve mekân modülatörü adını vereceği kinetik heykeli icat etmesinde öncü olacaktır.

Bauhaus 1919 yılında Almanya’da kurulmuş 14 yıllık eğitim hayatında sırasıyla Weimar, Dessau ve Berlin’de faaliyet göstermiştir. Bu okul, sanat toplum içindir düşüncesini benimsemiş, bu felsefe ile sanat zanaat ve endüstri birlikteliğini savunarak, tasarım kültürünün gelişmesine ve sanatların endüstriyel dönüşümüne katkı sağlamıştır. Bauhaus felsefesinin temelini işlevsellik estetik ve seri üretim oluşturmaktadır. Dokuma, grafik, metal ve tiyatro gibi birçok sanat alanındaki çalışmalar için oluşturulan atölyeler; araştırma ve deneysel çalışmaların yapılmasına imkan sağlamıştır (Sürmeli, 2021). 1923 yılında Bauhaus’ta grafik tasarım çalışmalarına öncülük eden Moholy-Nagy Bauhaus için yaptığı çalışmalarda nokta, çizgi, renk ve yazı sütunu gibi unsurları orta ağırlık merkezine uygun, çizgisel formda hizalayarak geleneksel anlayıştan uzak, asimetrik fakat uyarlanabilir özellikte ve aynı zamanda esnek bir yapıda kullanmıştır (Becer, 2010; akt, Mazlum, 2017). Mazlum’un (2017) ifade ettiğine göre Bauhaus’ta her öğrencinin kendi nitelikleri doğrultusunda gelişme olanağı sağlamak ve görsel sanatların temelini oluşturan tasarımın temel ilkelerinin öğretmek amacıyla başta Joannes Itten tarafından geliştirilen ve daha sonra Laszlo Moholy-Nagy tarafından düzenlenen Temel Sanat Eğitimi dersi “Basic Course” verilmeye başlanmıştır.

Moholy-Nagy’nin tipografi ve fotoğrafın birleşimi ile oluşturduğu fotomontaj tekniği ile yaptığı tasarımlar okulda ilgi ile karşılanmıştır. Grafik tasarımı ile afişi tipo-fotoya doğru ilerleyen bir gelişim süreci içerisinde harmanlayarak yazıyla fotoğrafın oluşturduğu görsel bütünlük ile mesajın iletilmesini “Yeni görsel yazın” olarak nitelendirmiştir (Bektaş, 1992:73 Akt, Sürmeli 2001).

Antropolojik Yaklaşım

Antropolojinin, insanla ilgili olduğu doğal bir süreç olarak ortaya çıkması, özellikle sanatın sosyolojik boyutuna odaklanmasıyla belirginleşmiştir. Bu evrim, insanın içsel dünyasını dışa yansıtma ihtiyacının bir sonucudur, ki bu durumu Mağara duvarlarındaki resimlerin varlığıyla görmekteyiz. Mağara duvarlarındaki ilk insan çizimlerinden başlayarak, binlerce yıl

“Sarı Daire”: Antropoloji ve Resim Bağlamında Kompozisyon Yöntemi İle İllüstrasyon Analizi

boyunca dini yapıların duvar süslemelerinde renklerin kullanılması, insanın duygusal ve kültürel ifadesini sanat aracılığıyla iletmek isteğinin bir ifade biçimiydi (Bodur, 2006). Altamira Mağarasının, 1879'da keşfedilmesiyle birlikte, sosyo-kültürel antropolojinin bilim dalı olarak ortaya çıkması ve sanat antropolojisi çalışmalarının başlaması dikkat çekicidir. Ancak, bu çalışmalar, sanat antropolojisinin tam anlamıyla tanınmadığı bir dönemde gerçekleşmiştir (Baynes, 2002, s. 75-97, akt. Küçükşen Öner, 2018). Bu bağlamda, sanatı ve antropolojiyi birbirine bağlayan bu izdüşüm, bireyin içsel dünyasındaki ifade ihtiyacından doğan doğal bir süreçtir.

Sanat antropolojisi, sanatın kökenini ve evrenselliğini içeren, önemi gün geçtikçe artan bir disiplindir. Geleneksel ve çağdaş sanat arasında bir köprü görevini üstlenen sanat antropolojisi, insanlığın, sanatın ve sanat eğitiminin geleceği bakımından temel rol üstlenmiştir (Küçükşen Öner, 2018). Kültürden yararlanan antropoloji, sanat bağlamında kültürden elde ettiği içgörüler ile disiplinler arasında sıkı bir entegrasyon gerektirir. Dolayısıyla antropoloji, kültür çerçevesinde insanı inanç, politika, dil gibi kavramlarla anlarken, sanatı da içsel durumunu kültürden bağımsız olmaksızın değerlendirmekte ve bu şekilde antropoloji, insanı irdeleme sürecinde sanatı ele alan bir disiplin olarak, "sanat antropolojisi" adı altında kendini göstermektedir. Antropolojinin bir alt dalı olan sosyal antropoloji dalında hizmet veren sosyal antropologlar kültürü araştırırken aynı zamanda sanat eserleriyle de yakından ilgilenmektedirler, bu sayede kültürün görsel ifadesini ve insanın sanat aracılığıyla ifade ettiği içsel dünyasını anlamak amacıyla geniş bir perspektif sunmaktadır. Bu birleşim ise bir dönemin kültürünün araştırılırken, var olduğu dönemi kolektif olarak ele almaktadır. Sanat bu ifade biçimini yansıtmak için önemli bir olgudur. Dönemin sanat eserleri, dönem insanı ve dönem kültürü hakkında çokça bilgi barındırmaktadır. Dolayısıyla sanat, çağın ve dönemin kendi kültürü ve toplumsal ideolojisi açısından, kolektif bir çeşitlilik sunarken, her dönemin kendine özgü ifade biçimleri ve toplumu yansıtan düşünce biçimleri ile değişen bir döngü oluşturmaktadır. Zaman içerisinde ortaya çıkan farklı akımlar ve hareketler aracılığıyla, toplumun evrimine ve kültürel dönüşümlerine de öncülük etmiştir.

Modern dünya, ilerleme eğiliminde durağanlığı geride bırakarak, avangart hareketleri benimseyerek 'yeni'yi inşa etmeye çabalamaktadır. Bu çaba beraberinde ciddi problemler getirmektedir. Modern dünyanın değişimi ile soyut sanatın da bünyesindeki temel materyalleri farklılaştırmasını da zorunlu hale gelmiştir. Değişen ilgi ile giderek insana yabancılaşan sanat, dönemin ruhuna özgün betimlemeler yapmaktadır. İnsan figürünü geride bırakan modern sanat, soyutlama açısından pozitif yönde ilerlemeyi başarmıştır. Objenin görünmeyen yönüne odaklanarak soyut anlamlarla ruhsal zenginliğe katkıda bulunmak soyut sanatı tetikleyen bir unsurdur. Dolayısıyla dünyada değişen toplumsal dinamikler yaşanan bilimsel keşifler ve felsefenin farklı düşünürleri soyut sanat öncülerinin de yeni bakış açılarına sahip olmalarına zemin hazırlamıştır. Böylece modernleşme süreci izleyici olan öznenin konumunu değiştirerek, insanı bir gözlem nesnesi haline getirmiştir (Gece, 2010). Örneğin, Bauhaus ekolü, yaptığı çalışmalar ve sağladığı eğitim ile dönemin ve bölgenin etkileyici dönüşüm ve değişimini temsil eden soyut sembolleri destekleyen önemli bir etken olarak öne çıkmıştır. Böylece, Bauhaus'un benimsediği modernist semboller o dönemdeki kültürel ve

toplumsal etkiler oluşturmuştur. Konstrüktivizm akımını destekleyen sanatçılar, günlük hayatta kullanılan objelerin insan psikolojisi üzerinde bir hayli etkiye sahip olduğunu düşünerek, Bauhaus’un benimsediği yaklaşımın söz konusu nesnelere değiştirerek ya da yeniden tasarlayarak toplumların fikirlerinin etkilenebileceği görüşü ile kitlelerin yapılandırılmasını hızlandırabileceklerini vurgulamışlardır (Kutlu, 2020).

YÖNTEM

Araştırma modeli

Bu araştırma kapsamında nitel bir yaklaşım benimsenmiştir. Nitel araştırma kesinliğe vurgu yapmaktan ziyade derinlemesine anlam bağlamı içermektedir. Bu süreçte bilinmeyenler algılanabilir ve araştırmacı olayları zengin bir içerik bakımından oluşturmak için fark edilmemiş bilgileri açığa çıkarabilmektedir (Flick, Von Kardorff, & Steinke, 2004). Görme eylemi, dilin ve sembollerin kullanılmasından önceki karmaşık bir bilişsel süreci içermektedir. Bu süreç, gözler aracılığıyla alınan görsel uyaranların algılanması, beyinde işlenmesi ve yorumlanmasıyla başlar (Berger, 2019). İllüstrasyonlar, tarih boyunca bilgi iletiminde etkili bir şekilde kullanılarak kültürel ifade ve iletişimde önemli bir rol oynamıştır. Bu araştırma kapsamında ise temel yöntem olarak, kompozisyon yöntemi ile illüstrasyon analizi gerçekleştirilmiş ve görsel içerik deseni detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Araştırma Verilerinin Toplanması ve Analizi

Araştırma kapsamında, antropolojik bir perspektifle sanat eserinin var olduğu dönemden başlayarak modernizm soyut sanat akımı, süprematizm, konstrüktivizm, konstrüktivizm soyut sanatta Moholy-Nagy düşünce tarzı, Bauhaus ekolü ve antropolojik olarak formalist yaklaşım üzerine bir içerik analizi yapılmıştır. Bu içerik analizi, ressamın yaşadığı dönemi, etkilendiği akımları ve sanat eserini meydana getiren düşünce ideolojilerinin sistematik bir şekilde incelenerek, konu hakkında kültürel ve toplumsal açıdan bilgi sağlama amacını taşımaktadır. Bu aşamada, antropolojik perspektifle incelenen sanat eserinin, tasarım ilkeleri bağlamında çözümlenerek belirlenen temalar ile içerik analizi sürecine entegre edilmiştir.

Bu araştırma kapsamında görsel içerik analizi araştırma kapsamında verilerin toplanması için temel bir metodoloji olarak kullanılmıştır. Böylece görme eylemi ile sanat eserinin ayrıntılı bir şekilde tasarım ilkelerinin çözümlenmesi kapsamında karmaşık bilişsel süreci anlamak üzere illüstrasyon analizi kullanılmıştır. Araştırmada bulgular kısmında oluşturulan Moholy-Nagy’nın “Sarı Daire” eserindeki illüstrasyonlar ile çözümlenen tasarım ilkeleri araştırma verileri sürecine dahil edilmiştir. Böylece hem görsel içerik analizi hem de illüstrasyon analizi ile araştırma kapsamını oluşturmaktadır. Dolayısıyla, çizgisel-dokusal denge, oran-orantı, kontrast ve bütünlük-vurgu ilkeleri, araştırmacı tarafından dijital ortamda incelenen tasarım öğeleri ile ilişkilendirilerek, eserin görsel içeriği üzerinden detaylı bir analiz gerçekleştirilmiş ve bu şekilde zengin bir içerik oluşturulmuştur. Bu analiz, Moholy-Nagy’nın

“Sarı Daire”: Antropoloji ve Resim Bağlamında Kompozisyon Yöntemi İle İllüstrasyon Analizi

"Sarı Daire" eserindeki tasarım ilkelerinin anlaşılması ve eserin görsel dilinin ayrıntılı bir şekilde açıklanması amacını taşımaktadır.

BULGULAR

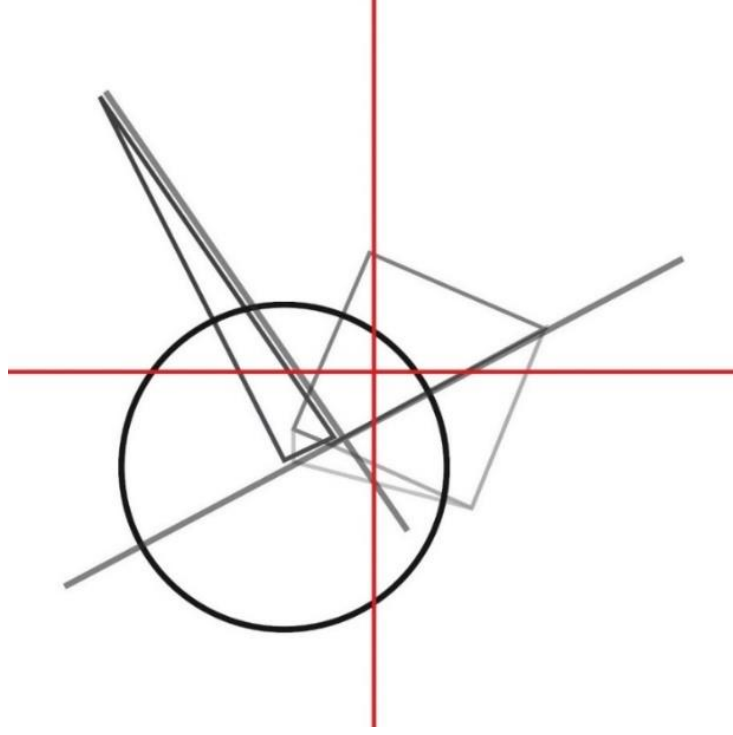
Araştırma sonuçları, Moholy-Nagy'ın “Sarı Daire” adlı eseri üzerinden illüstrasyonlar gerçekleştirilen görsel içerik analizi ve tasarım ilkelerinin detaylı incelenerek illüstrasyon analizi ile çözümlenmiştir. Bu ifade, araştırma bulgularının temel sorulara yanıtlar sunduğunu ve çeşitli önemli konuları kapsadığını belirtmektedir. Tasarım elemanları bir tasarımı oluştururken önceden belirlenmiş, sistematik bir döngüyü ifade etmektedir. Tasarı ve tasavvur süreçlerini derinlemesine niteleyen bu döngü, tasarımı belirli ölçütler ile değerlendirmeyi hedeflemektedir. Moholy-Nagy'ın Bauhaus ekolü ile konstrüktivizm akımına ait olan “Sarı Daire” adlı eserinin tasarım elemanları açısından incelenmesi için görsel içerik analizi ile araştırma kapsamında verilen çizgisel-dokusal denge, oran-orantı, kontrast ve bütünlük-vurgu ilkeleri bu kısımda açıklanmış son olarak antropolojik bakış açısıyla değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Şekil 1. Laszlo Moholy Nagy, "Sarı Daire", 1921 | Tuval üzeri yağlıboya | 135 x 114,3 cm, Modern Sanat Müzesi, New York (www.moma.org/collection/works/80513)

Sarı Çember eseri 1921, modern dönemi Nagy-Moholy tarafından yapılmıştır. Bu sanat eseri, soyut sanat ve konstrüktivizm stillerine örnek olarak kabul edilebilir.

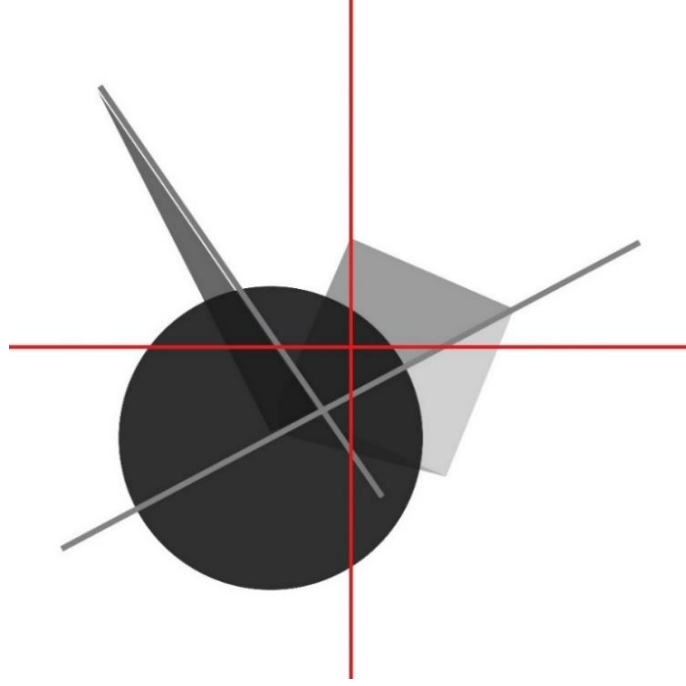
“Sarı Daire”: Antropoloji ve Resim Bağlamında Kompozisyon Yöntemi İle İllüstrasyon Analizi

Şekil 2. Moholy-Nagy eseri üzerinden denge ilkesinin çizgisel olarak illüstrasyonu çizimi.

Denge görsel tasarım öğeleri üzerinde iki tür olarak ifade edilmektedir. Asimetrik denge ve simetrik dengedir (Civcir, 2015, s.379). Şekil 2’de simetrik bir düzenleme, nesnelerin hareket ve dinamizmi daha etkili bir şekilde ifade etmektedir. Asimetri, belirli bir bütün oluştururken kompozisyon ve denge ilkeleriyle birleşerek, gözün alıcı noktasında daha anlamlı bir düzenleme sağlar. Bu düzenleme, elementlerin hiyerarşik bütünlüğü içinde biçimlerini kolaylaştırarak, görselde yeniden bir hareket hissiyatı oluşturur. Böylece asimetrik düzenleme, nesnelere arasındaki ilişkileri vurgulayarak izleyiciye daha dinamik ve çekici bir deneyim sunar (Moreno, 2020). Görseldeki bütünlüğü sağlayan öğeler, hareketin ve izleyici merkezinin etkili bir şekilde yeniden yönlendirilmesiyle dinamizmi vurgulamaktadır. Bu görselde hem çizgisel hem de dokusal olarak yerleştirilen hareket ve geometrik formlar, asimetrik bir düzenleme oluşturmaktadır. Yuvarlak, üçgen ve kare prizma gibi formlar, tuvalin sol alttaki merkezde belirli bir varyans eşiğinde bir araya getirilerek, asimetrik bir dizilimi eserin tamamında her iki tarafa ayrılan yansımada ifade etmektedir. Çizgiler belirli bir yönde hareket ederken, izleyiciyi de çizgi ve form dengesi üzerinden belirli bir noktaya yönlendirmektedir. Antropolojik açıdan değerlendirildiğinde çizgilerin dikkatlice kullanılması bu eser üzerinde görsel anlatıyı zenginleştirirken, izleyicide ilgi çekici bir dinamizm bırakma potansiyelini artırmaktadır.

“Sarı Daire”: Antropoloji ve Resim Bağlamında Kompozisyon Yöntemi İle İllüstrasyon Analizi

Şekil 3. Moholy-Nagy eseri üzerinden denge ilkesinin dokusal olarak illüstrasyon çizimi.

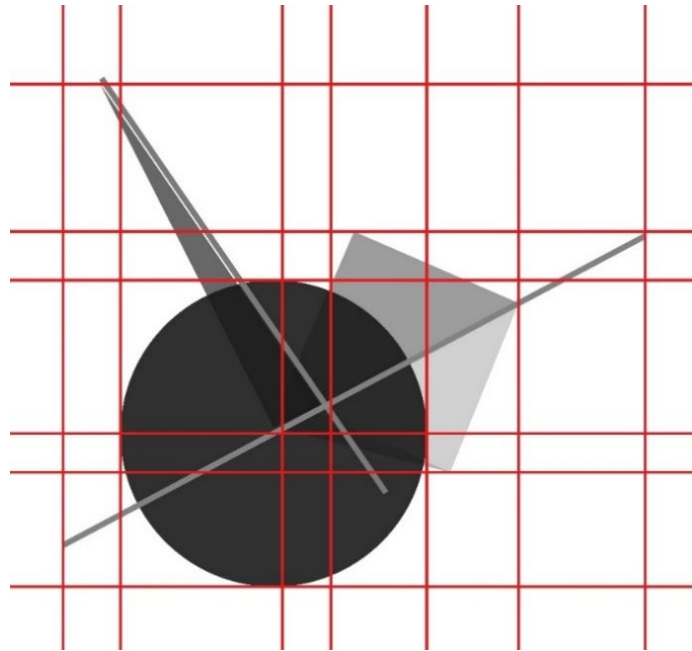
Denge, bir sanat eserindeki karşıt güçlerin tasarım içerisinde bir araya gelerek birbirlerine üstün gelmeme durumunu ifade etmektedir (Güvenç ve Yardımcı, 2016). Denge, bir sanat eserindeki karşıt ifadelerin tasarım içinde görsel ağırlığının eşit bir şekilde dağıtılmasıyla oluşur. Bu, tasarımın her iki tarafında bulunan nesnelerin ve kompozisyonların birbirini tamamlayarak uyum içinde bir düzen oluşturmasını içerir. Böylece denge, izleyicide görsel bir estetik duyum yaratır. Tasarımın içerdiği öğeler arasında bir denge sağlanmasıyla, alıcı merkez eserin ahenkli bir bütünlük taşıdığını hisseder. Dolayısıyla denge, tasarımın izleyici üzerinde düzenli ve uyumlu bir etki bırakmasına katkıda bulunmaktadır. Antropolojik bakış tüm yönleriyle insan hayatının birbirine bağlı olduğunu kabul etmektedir.

Standart bir varyans analizi tasarımda, etkilerin bağımsız olarak denk gruplar oluşturmak ve aynı zamanda farklı uygulamaları teşkil eden değişkenleri eşit şekilde dağıtarak, dengeli bir etki oluşturmaktadır (MacFie, Bratchell, Greenhoff, & Vallis, 1989, s.130). Bu tür bir oluşumun ortaya çıkmasında bu eserde dokusal olarak denge ilkesinin birbirine denk grupları, görseldeki içsel tutarlılığın her alana eşit şekilde ve dengeli bir biçimde yayılmasını sağlamaktadır. Elde edilen nesnelerin tasarım içerisinde her alana eşit biçimde oluşturduğu varyanslar görsel unsurların anlamlı bir bağlam içerisinde, geniş bir alanda dengeli bir bütünlük oluşturmaktadır. Laszlo Moholy-Nagy, “Sarı Daire” eseri, renk, çizgi ve form dengesi üzerinden siyahın baskınlığını dokusal olarak dengelemek için gri ve beyaz tonları kompozisyonda görsel uyum olarak kullanılmıştır. Dijital çizim program ile çizilen kırmızı şeritler, İki köşeden çekilen şeritler ve sol tarafta kompozisyonu denge ilkesini ayrıntılı şekilde ortaya çıkarmaktadır. Form dengesi eserin genelinde sol kısımda ağırlık olarak toplanan geometrik unsurların birbirine eşit şekilde düzenlenerek sarı çemberin etrafında eşit bir şekilde

“Sarı Daire”: Antropoloji ve Resim Bağlamında Kompozisyon Yöntemi İle İllüstrasyon Analizi

dağılmıştır. Eserde soyut bir kompozisyon içinde renk, çizgi ve formun etkileşimini kullanarak denge unsuru üzerinden estetik bir bütünlük oluşturmaktadır.

Birbiriyle rekabet içerisinde olan iki güç vardır ortada fakat bunlardan hiçbiri bir diğerinden baskın değildir aksine her ikisi arasında metaforik bir ifade olarak, güçler arasındaki denge her iki tarafa da eşit şekilde dağılmış olumlamayla sağlanmaktadır (Freud, 2016, s.343.) Bu durum, her iki gücün birbirine üstünlük sağlamaktan ziyade ikisi arasında harmoni ve eşitlik durumunu ifade etmektedir. Böylece güçlerin eşit bir denge oluşturması, olumlama olarak ifade edilen metaforik ifadenin nesnelere arasındaki güç ağırlık merkezinin belirli bir alandan kompozisyonun tamamına adil bir şekilde yayılarak bütünlük oluşturmaktadır. Bu şekilde oluşturulan ifade, görselde asimetrik dengenin dahi görsel tasarım içerisindeki harmoni ve eşitlik durumunu ifade etmektedir.

Şekil 4. Moholy-Nagy eseri üzerinden Oran-Orantı ilkesinin çizgisel olarak illüstrasyon çizimi.

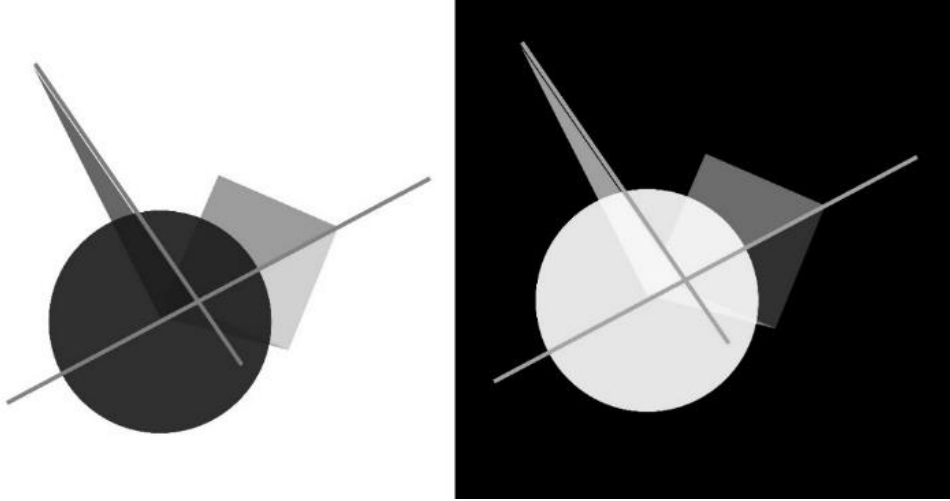
Tasarımda oran, görsel estetiği ve dengeyi güçlendiren genele yayılmış bütünlük ilişkisi içerisinde önemli bir unsurdur. Nesnelere arasındaki dengeli ilişkiler, izleyiciye tasarımın düzenli, uyumlu ve ahenkli bir şekilde yapılandırılmaktadır (Turani, 1995, akt. Yücel, 2018). Oran orantı, tasarımın görsel etkisini artırarak, izleyici ile nesnelere arasında bütünlük sağlayan önemli bir tasarım ilkesidir. Bu tasarım ilkesi, nesnelere birbirleriyle ve genel bütünlüğe olan uyumunu güçlendirmenin yanı sıra etkileşimin anlamı güçlendirmesinde katkıda bulunmaktadır. Görsel hiyerarşilerin dengeli ve ölçülü şekilde oluşturduğu tasarım ise harmonik ve görsel bir ölçü sunmaktadır.

Tasarımdaki çeşitli tasarım elemanlarının birbiriyle çeşitli boyut ve genel tasarım içerisindeki ilişkisinin nasıl olduğunu belirleyen parçalar arasındaki bütünlüğün oranlarıdır (Savaş, 2019). Dolayısıyla görsel tasarım içerisindeki tasarımın göreceli boyutları nesnelere arasında formların estetik açıdan ilgi çekiciliğini arttırması ve ölçükleri oluşturmasında etkili olmaktadır.

“Sarı Daire”: Antropoloji ve Resim Bağlamında Kompozisyon Yöntemi İle İllüstrasyon Analizi

Şekil (4) nesnelerin farklı form ve şekillerde meydana gelmesi genellikle belirli bir oranla karakterize edilmektedir. Bu, görselin bütününden türetilmiş geometrik formların, görselin tamamında dengeli bir ölçüde yer aldığı anlamına gelmektedir. Böylece görseli oluşturan nesneler, genelin bir bütün ile meydana gelmesiyle birlikte oran ve orantı boşluk üzerinden etkili ve belirli bir ölçüde göre düzenlenmiştir. Bu bağlamda, illüstrasyon ile çizilmiş kırmızı çizgiler, her bir nesnenin veya geometrik formun rastlantısal olmayıp, belirli bir ölçü dinamikmiyle bir araya getirildiğini ifade etmektedir.

Geometri, doğa ve insan arasındaki derin ilişkiyi anlamak için insanların varoluşundan bu yana doğayı yakından gözlemlemiştir. Bu gözlemler, insanların nesneleri doğa içerisinde gözlemleyerek öğrenmelerine neden olmuştur. Formlar ve gözlemler insanların çevrelerini sorgulayarak anlamalarına ve tasarımlarına şekillendirme adına kritik bir rol üstlenmiştir. Böylece geometri ile ortaya çıkan oran-orantı tasarım ilkesinin doğa ve insan yaşamı üzerindeki etkisi ise tasarım, sanat ve mimarlık gibi birçok alanda belirgin şekilde görülmektedir (Gangwar, 2017). Geometri, doğa ve insan arasındaki derin ilişkiyi anlamak için insanların varoluşundan bu yana doğayı dikkatle gözlemlemiştir. Bu gözlemler, insanların nesneleri doğa içerisinde gözlemleyerek öğrenmelerine neden olmuştur. Formlar ve gözlemler insanların çevrelerini sorgulayarak anlamalarına ve tasarımlarına şekillendirmelerinde kritik bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, geometri ile ortaya çıkan oran-orantı tasarım ilkesinin doğa ve insan yaşamı üzerindeki etkisi, tasarım, sanat ve mimarlık gibi birçok alanda belirgin şekilde görülmektedir.

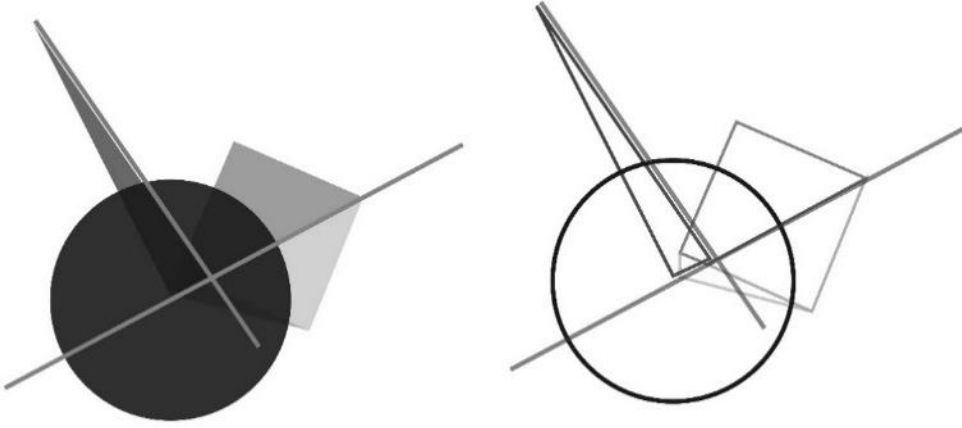
Şekil 5. Moholy-Nagy eseri üzerinden kontrast ilkesinin çizgisel olarak illüstrasyon çizimi.

Kontrast, tasarım içerisindeki renkler arasındaki farklılık veya zıtlığın oluşturduğu etkiyi ifade etmektedir. Bu tanım, farklılık, renk tonu veya doygunluk gibi temel öğelerin açık-koyu renk zıtlığı içinde kullanılmaktadır (Yücel, 2018, s.92). Koyu zemindeki açık tonlar ile açık zemindeki koyu tonlar arasında denge sağlanarak iki zıt zemin üzerinde harmonik bir kombinasyon oluşturulmaktadır (Çelik, 2023). Bu tür farklılıklar görsel öğelerin diziliminde ve tasarımın estetik açıdan güçlendirilmesinde açık-koyu etkilerle renklerin hangi şekilde kullanılabileceğini belirtmektedir. Renk kontrastı, açık koyu tonların etkileşimiyle görsel

“Sarı Daire”: Antropoloji ve Resim Bağlamında Kompozisyon Yöntemi İle İllüstrasyon Analizi

öğelerin ve nesnelerin düzenlenmesini sağlamaktadır. Beyaz bir zemin üzerinde dokusal ifade ile siyah bir zemin üzerinde oluşturduğu görsel bir derinlik unsurları gibi kontrast, estetik ve görsel açıdan çarpıcı bir etki oluşturmaktadır.

Gestalt psikolojisinde, figür ile zemin arasındaki farklılık, birey ve nesne arasındaki algısal organizasyonun görüntüye geliş süreciyle birlikte zemini tanımlamaktadır. Zemin ve figür dinamik bir sabitlik içerisinde ortaya çıkmaktadır (Barker, Harms & Lindquist, 2013, s.165). Böylece bir nesne veya figür, çevresinden farklılık göstererek, zemin içerisinde dokusal olarak beyaz bir zemin üzerindeki formlar veya siyah bir zemin üzerindeki açık tonlarla algısal süreci yönlendirmektedir. Bu izlenim görsel algı sürecini yönlendirirken, figür ve zemin ilişkisini açık-koyu zıtlık üzerinden etkilemektedir. Bu görselde şekil (5) oluşturulan iki görselde zıtlık ve kontrast ilişkisi sanat eseri üzerinden incelenmiş olup, algısal organizasyonun görüntüye geliş süreciyle birlikte zemini ortaya çıkarmıştır.

Şekil 6. Moholy-Nagy eseri üzerinden Bütünlük ve Vurgu ilkesinin çizgisel olarak illüstrasyon çizimi.

Görsel tasarım ilkelerinde, vurgu ilkesi, çoklu ortamda birbirleriyle ilişkisi olmayan öğelerin bir bütün içinde kullanılmasıyla ortaya çıkabilecek bütünlük bozulması durumuyla yakından ilişkilidir. Bu durumda, içerikte ve kompozisyonda dikkatin çekilmek istenen tarafta belirgin hale getirilmesi amaçlanır. Böylece bütünlük ilkesi tasarımı genel anlamda kompozisyonun genel uyumunu ve düzenini korumayı amaçlarken, vurgu ilkesi ise belirli oranda nesnelerin bazılarında odak noktası oluşturup, esas öğenin ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Bulduk, 2015, s.55). Dolayısıyla, görsel tasarım sürecinde bütünlük ilkesi, tasavvur sürecinde, tasarımın genel bütünlüğünü dengeli bir uyum içinde korurken, vurgu ilkesi ise alıcı merkezinin odak noktasını istenilen bölgeye çekmek üzere doku, renk, çizgiler ve büyüklük ilişkisi ile oluşturulmaktadır. Şekil (6) Bir araya getirilen geometrik formlar, kendi içerisindeki bütünlük ölçüleri ile kompozisyonun içinde büyükten küçüğe doğru olan geçişleri vurgu ilkesini ön plana çıkarmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma sonucunda, antropoloji ve güzel sanatlar bağlamında gerçekleştirilen bir inceleme çerçevesinde ortaya çıkmış ve temel olarak Moholy-Nagy'ın modern sanatta

“Sarı Daire”: Antropoloji ve Resim Bağlamında Kompozisyon Yöntemi İle İllüstrasyon Analizi

süprematizm ve konstrüktivizm akımları üzerinden yaratmış olduğu "Sarı Daire" adlı eserin derinlemesine analizini sunmuştur. Sanat eserinin meydana geldiği dönem ve akımlar, sanatçının ve eserin biçimlenmesinde üslup olarak etkileri önemli bir rol oynamasından dolayı içerik analizi bakımından incelenmiştir. Moholy-Nagy, eserlerinin toplumsal ve kültürel bakımdan incelenmesi sonucunda, sanatsal algılama ve üretim süreçlerini bütüncül bir perspektifle değerlendirilmesi gerektiği görüşünü benimsediği görülmüştür. Bu bağlamda araştırma kapsamında detaylı bir şekilde ele alınan "Sarı Daire" adlı eserin tasarım boyutları ise bulgular kısmında ayrıntılı bir şekilde çözümlenmiştir. Moholy-Nagy'ın, sanat ve teknolojiyi bütünleştiren yeni bir akıma öncülük etmesi, araştırma kapsamında sanat eserini teknoloji aracılığıyla anlamlandırmamıza olanak tanımıştır. Antropolojik açıdan, eserin yapıldığı dönemin incelenmesiyle birlikte, araştırmacılar, eserin formalist bir yaklaşım üzerinden tasarım ilkelerini, dijital ortamda Adobe İllüstratör programı kullanarak “Sarı Daire” adlı eseri inceleyerek sanat eseri üzerinden ayrıntıları ortaya çıkarmıştır. Çizgisel-dokusal denge, oran-orantı, kontrast ve bütünlük-vurgu gibi tasarım ilkeleri illüstrasyon aracılığıyla çözümlenerek detaylı bir analize tabi tutulmuştur. Bu bağlamda, “Sarı Daire” adlı sanat eserinin oluşturulduğu dönem ile eserin tasarım elemanları arasındaki ilişki günümüz teknolojisi ile entegre edilerek detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Sonuç olarak, Moholy-Nagy'ın ‘Sarı Daire’ adlı eseri, modern sanatın süprematizm ve konstrüktivizm akımlarıyla entegre edilerek, sanat eserinin ait olduğu dönemdeki önemi vurgulanmıştır. Dolayısıyla eserin tasarım boyutlarının detaylı bir şekilde illüstrasyonda çözümlenmesiyle birlikte, sanatın evrimini ve günümüzde var olan deneysel sanat üretim süreçleri doğrultusunda ışık tutarak önemli katkı sağlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Aktan, G. (Ed.). (2020). *Sosyal Bilimlerde Yeni Araştırmalar-III*. Ankara: Berikan Yayınevi.
- Barker, J., Harms, E., & Lindquist, J. (2013). Introduction to Special Issue: Figuring the Transforming City. *City & Society*, 25(2), 159–172. DOI: [10.1111/ciso.12014](https://doi.org/10.1111/ciso.12014)
- Becer, E. (2015). *İletişim ve grafik tasarım*. Dost Kitabevi Yayınları.
- Berger, J. (2019). *Görme biçimleri*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bodur, F. (2006). Fotoğraf ve Renk: Fotoğraftaki Renklerin İletilerin Algılanmasındaki Rollerini. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 78.
- Bulduk, B. (2015). Etkileşimli Medya ve Öğretim Ortamlarında Tasarım Geliştirme Süreci. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (16), 47-63. DOI: [10.18603/std.92341](https://doi.org/10.18603/std.92341)
- Civcir, E. (2015). *Temel Tasarım ve Tasarım İlkeleri*. Akademisyen Yayınevi. DOI: [10.37609/akya.2001](https://doi.org/10.37609/akya.2001)
- Çelik, A. (2023). *Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Güzel Sanatlar Liseleri Temel Sanat Eğitimi Ders Kitabı Kapsamında Verilen Temel Tasarım İlkelerinin Değerlendirilmesi ve Yeni Bir Yöntem Önerisi* [Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü]. Samsun.
- Demirkıran, Y., & Güven, Y. (2023). 20. Yüzyıl Görsel İletişim Tasarımında Bir Tasarım Elemanı Olarak Beyaz Alanın Okunaklılıktan Okunabilirliğe Serüveni. *Ankara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi*, 5(1), 344-357. DOI: [10.58608/augsfd.1293011](https://doi.org/10.58608/augsfd.1293011)
- Demirler, S. (2008). *Değişkenlik Bağlamında Resim Düzleminde Transparanlık ve Espas Çözümler* [Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü]. Sakarya.
- Eco, U. (2000). *Foucault Sarkacı*. Can Yayınları.
- Flick, U., Von Kardorff, E. Ve Steinke, I. (2004). *A Companion to Qualitative Research*, (Trans., Jenner, B.) SAGE Publications.
- Freud, S. (2016). *Sanat ve Sanatçılar Üzerine* (7. baskı). (K. Şipal, Trans.). Yapı Kredi Yayınları.
- Gangwar, A. G. (2017). Principles and Applications of Geometric Proportions in Architectural Design. *Journal of Civil Engineering and Environmental Technology*, 4(3), 171-176. DOI: [10.xxxx/yyyy](https://doi.org/10.xxxx/yyyy)
- Gece, Ş. (2010). *Modern ve Postmodern Dönemde Sanatta Soyutun Felsefi Temelleri* [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. Ankara.
- Girgin, F. (2018). Sanatta Neon Işıkları. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2316. DOI: [10.17218/hititsosbil.425113](https://doi.org/10.17218/hititsosbil.425113)
- Hodge, S. (2013). *Gerçekten bilmeniz gereken 50 sanat fikri* (E. Gözgülü, Çev.). İstanbul: Domingo. ISBN:978-605-4729-16-6.

“Sarı Daire”: Antropoloji ve Resim Bağlamında Kompozisyon Yöntemi İle İllüstrasyon Analizi

Ismail, N. A. F. (2002). *Classification of the Aesthetics Formula and Generating the Screen Designs for Balance Principle* (Master's Thesis). Universiti Putra Malaysia, Faculty of Computer Science and Information Technology.

Kutlu, N. (2020). *Çağdaş Sanat Akımları ve Moda* (3-5). Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.

Küçükşen Öner, F. (2018). Sanat Antropolojisinin Sanat ve Sanat Eleştirisi Açısından Önemi. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 24, 100. DOI: 10.22559/folklor.350

MacFie, H. J., Bratchell, N., Greenhoff, K., & Vallis, L. V. (1989). Designs To Balance The Effect Of Order Of Presentation And First-Order Carry-Over Effects İn Hall Tests. *Journal of Sensory Studies*, 4(2), 129-148. DOI: 10.1111/j.1745-459X.1989.tb00463.x

Mant Menay, S., & Alkan Tüfek, A. (2021). Süpermatist Sanatçı Kazimir Malevic ve Saf Resmin İncelenmesi. *Sanat ve İnsan Dergisi*, 552.

Mazlum, H. (2017). “Modernizm Sürecinde Yeni Tipografinin Doğuşu ve Jan Tschichold”, *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 18, Sayı 1, .226-247.

Moholy-Nagy, L. (1921). *Sarı Daire*. The Museum Of Modern Art. (Kaynak: <https://www.moma.org/collection/works/80513> Erişim Tarihi: 18.05.2024).

Moreno, L. (2020). The Layout Is The Important Data On The Site. *UI Design Journal*. (Kaynak: <https://uxdesign.cc/fundamentals-of-layout-in-interface-design-ui-3a9dba31f1#:~:text=The%20layout%20is%20the,im-portant%20data%20on%20the%20site> Erişim Tarihi: 16.03.2024).

Özderin, S. (2009). Modern Resim Sürecinde, ‘Soyut’ Ve ‘Soyutlayıcı’ Yaklaşımlarda Biçimsel–Eleştirel Yapılanma. *Akdeniz Sanat Dergisi*, 3(2), 57-66.

Savaş, M (2019). *Tasarımın İlkeleri*. Mehmet Savaş Tasarım. <https://www.mehmetsavas.com.tr/tasarimin-ilkeleri>

Sürmeli, K. (2021). Güzel Sanatlar Alanında Akademik Çalışmalar. In G. Erdoğan (Ed.), *Bauhaus Okulu’ndan Grafik Tasarım Endüstrisine: Söre Popitz* (s. 83-90).

Şahin, H. (2016). Modern Sanatta Geleneğin Reddi. *Akademik Sanat; Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 78.

Şiray, B. (2022). Maddi Olmayanın Sürükleyici Deneyimi. *Artuklu Sanat ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 8, 269.

Yardımcı, İ., & Ari Güvenç, D. (2016). The Position of Balance as a Design Principle in Ceramics Art. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3).

Yücel, Ş. (2018). Tasarım İlkeleri Açısından Bir Yörük Halısının Analizi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KÜSBD)*, 8(1), 87-106.